

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

5622 Методичні вказівки
до практичних занять
із дисципліни **«Взаємодія органів державної влади
з громадськістю: базові знання, аналітичні справи,
завдання для дискусій»**
для студентів спеціальності *052 «Політологія:
політичні технології та аналітика»*
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2023

Методичні вказівки до практичних занять із дисципліни «Взаємодія органів державної влади з громадськістю: базові знання, аналітичні справи, завдання для дискусій» / В. В. Опанасюк. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 53 с.

Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

ЗМІСТ

	С.
1. Перелік умовних скорочень	4
2. Пояснювальна записка	5
3. Тематичний план	7
4. Програма навчальної дисципліни	9
5. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять	13
6. Аналітичні вправи	33
7. Питання для дискусії	35
8. Зразки тестових завдань	36
Список використаної літератури	37
Додаток А. Корисні Internet-ресурси (обов'язковий) ..	48
Додаток Б. Завдання до вправи 1.1 (обов'язковий)	49
Додаток В. Завдання для дискусії (обов'язковий)	50
Додаток Г. Інструментарій для вправи 2.1 (обов'язковий) ...	51
Додаток Д. Інструментарій для вправи 4.1 (обов'язковий) ...	52

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ	– Верховна Рада України.
ГО	– громадська організація.
ЄС	– Європейський Союз.
КМУ	– Кабінет Міністрів України.
ОДВ	– органи державної влади.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПІСКА

Метою навчальної дисципліни є досягнення студентами рівня аналітичного мислення та системи спеціальних знань з організації взаємодії органів державної влади з громадськістю для прийняття обґрунтованих рішень та надання рекомендацій щодо оптимізації взаємодій у різних секторах суспільного розвитку з врахуванням правових і комунікативних особливостей таких взаємодій у практичній діяльності.

Підготовку магістрів зі спеціальності 052 – Політологія: Політичні технології та аналітика здійснюють на принципах дуальної освіти (практико-орієнтованого підходу) із застосуванням авторських методик формування загальних і фахових компетентностей. У процесі навчання системно, поступово, цілеспрямовано формуються такі **компетентності**:

- 1) усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, зокрема розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації;
- 2) критичне осмислення проблем і принципів функціонування й закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів і процесів, гендерної політики, світової політики й політики окремих країн та регіонів;
- 3) здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси й політичну поведінку в різних контекстах їх функціонування.

У результаті навчання студент повинен **знати**:

- основні поняття, пов'язані зі взаємодією влади з громадськістю;
- основні політичні теорії та концепції державного управління;
- сутність, структуру, функції органів державної влади на різних рівнях взаємодії;
- основні принципи взаємодії державної влади з громадськістю;
- методи й технології, які застосовують органи державної влади у взаємодії з громадськістю;

уміти:

- аналізувати сучасні умови для взаємодії органів державної влади з громадськістю;
- виявляти технології, що застосовує влада для досягнення поставленої мети;
- вирішувати завдання підбору політичних технологій для замовників послуг політичного консалтингу, менеджменту та маркетингу;
- використовувати знання з дисципліни для саморозвитку та самоорганізації, підвищення свого професійного рівня в політичних технологіях та аналітиці;
- використовувати світовий досвід організації та забезпечення взаємодії органів державної влади з громадськістю;
- використовувати сучасні політичні технології взаємодії.

Методичні вказівки, розміщені в цьому виданні, поєднують традиційні методики викладання з практично-орієнтованою складовою, що дозволяє варіювати зміст, форми, розподілення часу на виконання завдань у ході заняття. Частина розроблених тем можна використовувати в польових умовах, зокрема для формування основ наукових досліджень, відпрацювання навичок аналітичної діяльності, використання ресурсно-орієнтованого підходу, планування та поетапної реалізації технологій політичного впливу тощо. Запропоновані практичні та дискусійні завдання є орієнтованими та можуть варіюватися залежно від факторів політичної ситуації, умов співпраці з роботодавцями, рівня базової підготовки окремих студентів або групи в цілому, освоєння студентами методів політичних досліджень тощо. Викладач не обмежений у виборі форм, методів, інструментарію для проведення практичних занять у межах, визначених робочою програмою.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Т е м а	Заг. обсяг, год.	Лек., год.	Практ. (сем.) зан., год.	Лаб. роб., год.	Сам. опрац. матер. (у т. ч. ІРС), год.	Інд. завд., год.
Семестр 1						
Тема 1. Політична наука та державне управління. Виявлення предметного поля	18	2	2	–	14	–
Тема 2. Основні теорії сучасності для розуміння взаємодії органів державної влади з громадськістю	19	2	2	–	15	–
Тема 3. Поняття про громадськість. Сучасне суспільство та політики взаємодії	19	2	2	–	15	–
Тема 4. Держава та влада. Органи державної влади	19	2	2	–	15	–
Тема 5. Взаємодія органів державної влади з громадянським суспільством	19	2	2	–	15	–
Тема 6. Взаємодія органів державної влади в медійному просторі. Мережевість	19	2	2	–	15	–

взаємодій						
Тема 7. Секторальна взаємодія органів державної влади з громадськістю. Кризова комунікація	19	2	2	–	15	–
Тема 8. Центри взаємодії органів державної влади з громадськістю	19	2	2	–	14	–
Усього за семестр	150	16	16	–	118	–

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1

Політична наука та державне управління. Виявлення предметного поля

Політична наука та державне управління: розмежування предметного поля. Суміжні галузі знань про взаємодію органів державної влади з громадськістю: філософія політики, теорія держави й права, публічна політика, взаємодія з органами влади (GR) та ін. Теоретичний і прикладний рівні дослідження політичних взаємодій. Взаємодія органів державної влади з громадськістю: основні методи дослідження (функціональний аналіз, аналіз ефективності (експертиза, бенчмаркінг), порівняння, експеримент, кейс-стаді та ін. Принципи взаємодії органів державної влади з громадськістю (додержання законодавства, субсидіарність, транспарентність, соціальне партнерство, інклюзивність та ін.).

ТЕМА 2

Основні теорії сучасності для розуміння взаємодії органів державної влади з громадськістю

Основні теоретичні підходи в політичній науці: постбіхевіоралізм, системний підхід, неінституціоналізм. Соціологічні підходи: інтеракціонізм і символічний інтеракціонізм. Концепції інформаційного суспільства, суспільства знань, сталого розвитку. Теорія ризику. Постмодерні підходи до розуміння взаємодій. Теорії політичної влади, політичного лідерства, громадянського суспільства, бюрократії. Процесний підхід до взаємодії органів державної влади з громадськістю. Політична комунікативістика. Комунікативна теорія взаємодії. Жорстка та м'яка взаємодія. Навички м'якого впливу (soft-skills). Ресурсне забезпечення взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Людський ресурс. Кадрове забезпечення. Вимоги до державних службовців.

ТЕМА 3

Поняття про громадськість. Сучасне суспільство й політики взаємодії

Поняття громадськості: громадськість як суспільство та громадськість як народ. Розуміння сучасного суспільства. Суспільство як система соціальних інститутів і зв'язків між ними. Суспільство як система комунікацій. Взаємодія органів державної влади з різними соціальними спільнотами. Розвиток суспільства. Зміни суспільних потреб і запитів, зміщення акцентів взаємодій на дотримання прав людини та прозорість діяльності влади. Політики взаємодії: мультикультуралізм, реінтеграція, релокація, політика міграції, екологічні політики, політики соціальної інклюзії тощо. Мета й завдання взаємодії органів державної влади з громадськістю. Соціальна довіра, соціальний капітал, соціальна справедливість. Технологічність взаємодії органів державної влади з громадськістю.

ТЕМА 4

Держава та влада. Органи державної влади

Держава в політичній системі суспільства. Держава як соціальний, політичний і правовий інститут. Державна влада. Структура держави та державної влади. Функції та функціонування держави. Органи державної влади. Функції державного управління. Комунікація як функція державного управління. Технології формування влади. Політичні інститути та особистості в політиці. Політичне лідерство. Вибори. Органи державної влади та бюрократія. Призначення. Контроль за діяльністю. Кооптація влади. Політичні партії та формування влади. Праймеріз як технологія взаємодії політичних партій та етап формування влади політичних партій та етап формування влади.

ТЕМА 5

Взаємодія органів державної влади з громадянським суспільством

Громадянське суспільство як «третій сектор». Неурядові організації. Контролююча функція інститутів громадянського суспільства. Доступ до публічної інформації. Закон України «Про звернення громадян». Фандрайзингова діяльність громадських організацій. Державне фінансування громадських організацій: правові засади, зарубіжний та український досвід. Взаємодія органів державної влади з релігійними організаціями. Взаємодія органів державної влади з профспілками. Взаємодія державної влади з волонтерами та ветеранськими організаціями. Форми, засоби та інструменти взаємодії з громадськістю. Підвищення ефективності взаємодій.

ТЕМА 6

Взаємодія органів державної влади в медійному просторі. Мережевість взаємодій

Поняття медійного простору. Мережевий підхід до розуміння взаємодій органів державної влади з громадськістю. ЗМІ як четверта влада. Суспільні ЗМІ в Україні. Взаємодія органів державної влади зі ЗМІ. Нові ЗМІ та органи державної влади. Інформування як спосіб взаємодії органів державної влади з громадськістю. Інформаційно-аналітичні відділи органів державної влади. Способи та технології взаємодії: PR-технології, пропаганда, комерційні способи взаємодії. Правові підстави застосування. Інструменти медійних взаємодій: подкасти, соціальні мережі, чат-боти тощо. Форми взаємодії органів державної влади з громадськістю в медійному просторі. Ефективність взаємодії органів державної влади з громадськістю в медійному просторі. Зворотній зв'язок. Сміхові

комунікації. Кращі практики взаємодії органів державної влади з громадськістю: світовий та український досвід.

ТЕМА 7

Секторальна взаємодія органів державної влади з громадськістю. Кризова комунікація

Взаємодія органів державної влади з громадськістю в політичній сфері. Партійне представництво в органах державної влади. Політична неупередженість державного службовця. Взаємодія державної влади з політичними партіями. Взаємодія з громадськістю в економічній сфері. Взаємодія органів державної влади з бізнесом. Правові основи та напрями взаємодії. Взаємодія органів державної влади в соціальній сфері. Соціально вразливі групи населення, соціальне партнерство та влада. Особливі стани у взаємодії державної влади з громадськістю. Кризова комунікація.

ТЕМА 8

Центри взаємодії органів державної влади з громадськістю

Західний досвід взаємодії органів державної влади з громадськістю. Центри прийняття рішень. Аналітичні (експертні) центри (Think-tank). Центри взаємодії органів державної влади з громадськістю в Україні. Центри міжнародних партнерств. Оцінка діяльності центрів на упередженість: хто отримує, коли та що? Центри регіонального розвитку. Методи діяльності центрів. Кейси. Інструменти взаємодії органів державної влади з громадськістю. Громадські ради. Громадські слухання. Петиції. Дія.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Практичне заняття 1

Політична наука та державне управління. Виявлення предметного поля

План

1. Предмет навчальної дисципліни. Суміжні галузі знань про взаємодію органів державної влади з громадськістю.
2. Принципи взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Список основних понять:

державне управління, публічне управління, політична наука, публічна влада, державна влада, принципи взаємодії, транспарентність, підзвітність, субсидіарність, соціальне партнерство, інклюзивність, соціальна відповідальність.

Методичні вказівки до вивчення теми

Перше питання передбачає виявлення предметного поля навчальної дисципліни. Поняття взаємодії органів державної влади з громадськістю пов'язане із суміжними галузями знання такими як філософія політики, політична наука, теорія держави і права, державне управління, державне адміністрування, публічна політика, аналіз політики, взаємодія з органами влади, політичні комунікації, зв'язки з громадськістю та ін. Завдання студентів полягає в тому, щоб виявити спільне та відмінне в предметах дослідження цих наук, окреслити основні напрями та аспекти аналізу в межах даної навчальної дисципліни.

У межах другого питання необхідно виявити принципи взаємодії органів державної влади з громадськістю. Зокрема, з'ясувати й розкрити принципи додержання законодавства,

транспатентності, підзвітності, субсидіарності, соціального партнерства, інклюзивності, соціальної відповідальності та ін.

Список рекомендованої літератури

1. Біла-Тіунова Л. Р. Державна служба України. Загальна частина : навч. посіб. 2020. С. 54–70.
2. Вольська О. М. Публічне управління як системне явище в сучасному суспільстві. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 3. С. 15–20. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.3.2>.
1. Данилюк І. В. Вертикальна та горизонтальна субсидіарність. *Грані*. 2016. № 3 (131). С. 96–101.
2. Державне управління : підручник: у 2 т. / редкол. Ю. В. Ковбасюк та ін. Київ; Дніпропетровськ, НАДУ, 2012. Т. 1. С. 27–29. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNE-UPRAVLINNYA-2012.pdf> (дата звернення: 02.10.22).
3. Дудченко В. В. Принципи взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та ювенальної превенції у сфері запобігання правопорушенням серед неповнолітніх. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3 (28), т. 2. С. 47–50. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/document-8.pdf> (дата звернення: 07.10.2022).
4. Єсімов С. С., Бондаренко В. А. Транспарентність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 42–49. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1624/1/09%D1%94%D1%81%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%B2.pdf> (дата звернення: 07.10.2022).
5. Кармазіна М. Політична наука: предмет, структура, методологія. *Політичний менеджмент*. 2010. № 1. С. 19–33. URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/08/karmazina_politychna.pdf (дата звернення: 02.10.22).

6. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії : монографія / В. М. Козаков та ін. Київ : Персонал, 2017. С. 94–119.
7. Колодій А. Політика і наука про неї. Думки з приводу. Авторський сайт Антоніни Колодій. URL: <https://political-studies.com/?p=1561> (дата звернення: 02.10.22).
8. Кудряченко А. І. Основи політології: навчальний курс : методична розробка. С. 4–5. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/naukovij-zbirnik/navchalnyi-kurs-osnovy-politologhii-avtor-rozrobnyk-din-aikudriachenko.html> (дата звернення: 02.10.22).
9. Методологія оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямом «взаємодія з громадськістю» / Н. Балдич, М. Кондратенко, В. Купрій, Л. Паливода; за ред. В. Купрія. [Б. м.: Б. в.]. С. 12–13. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/MethologyUkr_Fin_upd.pdf (дата звернення: 07.10.2022).
10. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерещь. Київ : Москаленко, 2017. С. 58.
11. Нічого для нас без нас : посіб. з інклюзивного прийняття рішень для державних органів / упор.: Азін В. О. та ін. Київ : Ленвіт, 2015. С. 20.
12. Норми та стандарти поведінки державних службовців: метод. матеріали. Харків, 2020. С. 10–11. URL: https://khar.kivoda.gov.ua/content/documents/1062/106133/Attaches/normi_tandarti_povedinki_derzhavnih_sluzhbovtsiv.pdf (дата звернення: 07.10.2022).
13. Опанасюк В. В. Трансформація функцій держави під впливом політики відкритих даних на прикладі України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін* : зб. наук. праць. Київ, 2020. Вип. 27. С. 40–48. URL: <https://sj>.

pnu.edu.ua/index.php/pnsdp/article/view/852 (дата звернення: 07.10.2022).

14. Панченко Т. В. Принцип субсидіарності у сучасному демократичному розвитку. Харків : Майдан, 2011. С. 61–63.
15. Політична наука : навч.-метод. посіб. / за ред. М. М. Вегеша. Ужгород : Говерла, 2009. С. 3–4. URL: file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення: 02.10.22).
16. Принципи належного врядування. Тести на державну службу. Онлайн-тестування – відповіді. URL: <https://testderz.com/zno-pravo/admin-law-lecture/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/> (дата звернення: 07.10.2022).
17. Публічна етика. Прозорість та відкритий уряд / Рада Європи. Київ : К.І.С., 2019. С. 24–31. URL: <https://rm.coe.int/booklet-a6-transparency-coll-public-ethic-ukr/168094eb8b> (дата звернення: 07.10.2022).
18. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : зб. наук. праць. Київ, 2018. Вип. 3–4 (83–84). С. 143–152. URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf (дата звернення: 02.10.22).
19. Рачинська О. А. Комунікативне партнерство як механізм оптимізації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 2 (45). С. 135–145. URL: file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8

- %D0%BD%D0%B0/Downloads/371-Article%20Text-564-1-10-20200723.pdf (дата звернення: 07.10.2022).
20. Терещук Г. Транспарентність як явище та вимога публічно-владної діяльності. Актуальні проблеми правознавства. 2019. Вип. 2 (18). С. 83–88. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35229/1/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA%20%D0%93..pdf> (дата звернення: 07.10.2022).
 21. Ткаля О., Шелудько А. Загальні принципи організації та діяльності державного апарату. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 274–279. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/48.pdf> (дата звернення: 07.10.2022).
 22. Ундір В. О. Принципи взаємодії органів державної влади і громадських структур як основа гармонізації суспільства. Ефективність державного управління : зб. наук. праць: у 2-х ч. Львів, 2020. Вип. 3 (64). Ч. 1. С. 69–78. URL: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/75/72> (дата звернення: 07.10.2022).

Тема 2. Практичне заняття 2

Основні теорії сучасності для розуміння взаємодії органів державної влади з громадськістю

План

1. Політичні теорії в поясненні взаємодій органів державної влади з громадськістю: теорії політичної влади, політичного лідерства, громадянського суспільства, бюрократії.
2. Політична комунікативістика. Комунікативна теорія взаємодії.
3. Жорстка та м'яка взаємодія. Навички м'якого впливу (soft-skills) в компетентнісному підході до оцінювання ефективності державного службовця.
4. Ресурсне забезпечення взаємодії органів державної влади з громадськістю. Людський ресурс.

Список основних понять:

політична влада, політичне лідерство, політична еліта, політичний клас, політична опозиція, громадянське суспільство, бюрократія, сервісна держава, диджиталізація, вертикальна та горизонтальна взаємодія органів державної влади з громадськістю, професійна етика, корупція, запобіжники бюрократичних зловживань, м'яка / жорстка взаємодія, людський ресурс, кадровий потенціал, конкурсний відбір.

Методичні вказівки до вивчення теми

Тема має теоретичний характер, проте розглядати її необхідно з прикладних позицій для усвідомлення якісної взаємодії органів державної влади з громадськістю. Зв'язок між теорією та можливостями її використання на практиці необхідно виявляти й прослідковувати за кожним питанням, запропонованим до розгляду.

Перше питання виявляє політичні теорії, що є придатними для пояснення взаємодій органів державної влади з громадськістю. Студенти звертають увагу та розкривають теорії політичної влади, політичного лідерства, громадянського суспільства, бюрократії. Зокрема, студенти прослідковують розвиток політичних теорій, з'ясовують різноманітність трактувань понять у різних теоретичних підходах, учаться розуміти причини цих відмінностей та особливості застосування знань. У теоріях політичної влади студенти звертають увагу на поняття й характеристики політичної, державної влади, функції та структуру останньої, розмежовують поняття «державна влада», «політичний і правовий інститут держави», «органи державної влади». У результаті вивчення політичних теорій студенти мають чітко усвідомлювати відмінності між функціями держави, державної влади та органів державної влади. Вивчення теорій лідерства дозволить студентам зрозуміти відмінності між лідерством і керівництвом, ідентифікувати стилі лідерства й керівництва, безпосередньо підведе до пояснювального потенціалу теорій бюрократії та

громадянського суспільства. Значущими елементами теорії бюрократії є розуміння раціональності бюрократії, заформалізованості процесу бюрократичного управління, розширення бюрократії та її здатності до відновлення. Важливо з'ясувати сучасні критерії професійного відбору до бюрократичного апарату та звернути увагу на морально-етичні вимоги до бюрократичних кадрів, зокрема на запобіжники бюрократичних зловживань і корупції. Так само під час підготовки до заняття студентам варто зосередитися на підвищенні кваліфікації кадрів органів державної влади для забезпечення ефективності зв'язків із громадськістю. Зрештою, теорія громадянського суспільства дозволить студентам виявити взаємну спрямованість і цілі взаємодії органів державної влади з громадськістю, з'ясувати механізми та розширити знання про інструменти взаємодії.

Друге питання вимагає знань про особливості політичних комунікацій як одного з видів соціальних комунікацій. Студенти в загальних рисах ознайомлюються з напрямками політичної комунікативістики, звертають увагу на технологічність політичних комунікацій і значення мовних повідомлень для досягнення комунікативного результату.

Третє питання розкриває способи, які здатна використовувати влада у взаємодії з громадськістю. У політичній науці жорсткі та м'які методи впливу розглядають у межах проблеми ефективності політичних режимів. Проблема м'якої та жорсткої сили характерна для теорії міжнародних відносин. У теорії державного управління звертають увагу на навички м'якого впливу (soft-skills), їх переваги та можливості розвитку. Дане питання тісно пов'язане з компетентнісним підходом до оцінювання ефективності державних службовців.

Четверте питання необхідно розкрити з позиції забезпечення органів державної влади ресурсами для ефективної взаємодії з громадськістю. Серед таких ресурсів необхідно назвати матеріальні (приміщення, техніка, мережі тощо) та нематеріальні (людські, організаційні тощо); інституційні та позаінституційні ресурси.

Студенти звертають увагу на те, що в межах теорії сталого розвитку й людського капіталу зростає значення підвищення кваліфікації державних службовців засобами формальної та неформальної освіти.

Список рекомендованої літератури

1. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 211 с.
2. Василевська Т. Елітарність бюрократії у контексті професійної етики. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України* : зб. наук. праць. Київ, 2018. Вип. 32. С. 379–390. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/vasylevska_elitarnist.pdf (дата звернення: 14.10.22).
3. Гнатюк Я. С. Комунікативний потенціал культурної предикації. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. С. 38–56. URL: <https://philarchive.org/archive/HNA-10> (дата звернення: 14.10.22).
4. Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2017. С. 15–26. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/2021/Denisjuk_2017_102.pdf (дата звернення: 14.10.22).
5. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. С. 19–25, 27–37. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31677/1/10___%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%8F%D0%BD_%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80i%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D0%BBi%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf (дата звернення: 14.10.22).
6. Кагановська Т. Є. Вплив бюрократії на організацію управлінської діяльності: історико-правовий аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2019. Вип. 28. С. 11–18.
7. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. Київ; Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 520 с. URL: <http://www.experts>.

- in.ua/baza/doc/download/grom_suspilstvo.pdf (дата звернення: 14.10.22).
8. Колодій А. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу). 2021. № 21. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm> (дата звернення: 14.10.22).
 9. Драгомирецька Н. М., Кандагура К. С., Букач А. В. Комунікативна діяльність в державному управлінні : навч. посіб. / Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 7–17, 35–37. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/new_26_02_18-2.pdf (дата звернення: 14.10.22).
 10. Краснопольська Т. М. Взаємодія громадянського суспільства та правової держави : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2015. С. 17–21.
 11. Крашеніннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції : навч. посіб. Дніпро : Адверта, 2017. С. 9–10. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/464/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7_%D0%9A%D0%9A%D0%9F%D0%9D%D0%9F_9%2C11.pdf (дата звернення: 14.10.22).
 12. Малімон В. І. Комунікативні технології в публічному управлінні : навч.-метод. матеріали. Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2018. С. 42–47.
 13. Миколаєць А. П. Формування концепції громадянського суспільства в умовах демократизації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1184> (дата звернення: 18.01.23).
 14. Муц Луай. Розділ 13. Бюрократія в системі публічного адміністрування. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/mono/drupradmin_180.pdf (дата звернення: 14.10.22).
 15. Нанн М. Реформа комунікацій органів влади як стратегічна потреба українського суспільства // Запровадження комунікації

- органів державної влади : зб. мат-лів наук.-практ. конф. / упоряд. А. В. Баровська. Київ : Фенікс, 2016. С. 57–59. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/53446827.pdf> (дата звернення: 14.10.22).
16. Опанасюк В. В. Трансформація функцій держави під впливом політики відкритих даних: на прикладі України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін* : зб. наук. праць. Київ, 2020. Вип. 27. С. 40–48. URL: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnsdp/article/view/852> (дата звернення: 14.10.22).
 17. Перепелиця Н. О. Бюрократія в системі сучасної демократії в концепції Ф. Фукуями : дис. ... д-ра філософії : 052. Київ, 2020. 210 с.
 18. Політологія : мультимедійний навч. підручник / Кравець В. М. та ін. Тема 7. Політична діяльність як рушійна сила політичного процесу. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2018. URL: [https://arm.naiu.kiev.ua/books/politolog\(2018-11-14\)/lec/lec7.html](https://arm.naiu.kiev.ua/books/politolog(2018-11-14)/lec/lec7.html) (дата звернення: 14.10.22).
 19. Політологія : навч.-метод. посіб. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : Арал, 2018. С. 211–212, 2018–222, 225–226, URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_29_10_2018.pdf (дата звернення: 14.10.22).
 20. Порайко А. М. Демократичні засади протидії бюрократизму в системі державного управління України : дис. ... канд. наук з держ. Управління : 25.00.01. Київ, 2017. С. 129–146. URL: <https://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31501.pdf> (дата звернення: 14.10.22).
 21. Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 26 жовт. 2018 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. С. 312–316,

- 399–400. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirnuk.pdf> (дата звернення: 14.10.22).
22. Світовий Економічний Форум назвав топ-10 навичок 2025 року // Освіторія. 22 жовт. 2020. URL: <https://osvitoria.media/news/svitovuj-ekonomichnij-forum-nazvav-top-10-navychok-maj-butnogo/> (дата звернення: 14.10.22).
23. Паєнтко Т., Федосов В. Теорії і концепції розвитку бюрократії: ретроспективний аналіз. *Ринок цінних паперів України*. 2016. № 9–10. С. 17–31. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/1032.pdf> (дата звернення: 14.10.22).
24. Томахів В. Політологія : навч. посіб. вид. 3-є, доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 35–40, 76–83. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33282/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.PDF> (дата звернення: 14.10.22).
25. Домбровська С. М., Грабар Н. С., Порока С. Г. Трансформація інституту бюрократизму в контексті становлення системи публічного управління в Україні / Харків, 2020. 227 с.
26. Хабермас Юрген. Комунікативна дія і дискурс // Першоджерела комунікативної філософії. Київ : Либідь, 1996. С. 84–91. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Habermas.html> (дата звернення: 14.10.22).
27. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ : Білий Тигр, 2018. 370 с.
28. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика. Вінниця : Барановська, 2017. С. 8–20. URL: http://idpnan.org.ua/files/chaltseva-o.m.-publichna-politika-teoretichnij-vimir-i-suchasna-praktika_-_d_.pdf (дата звернення: 14.10.22).
29. Шайгородський Ю. Взаємодія політичних інститутів та інститутів громадянського суспільства в Україні // Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії та практики /

- авт. кол.: М. І. Михальченко (кер.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. С. 92–96.
30. Шаульська Г. М. Концепція громадянського суспільства і публічне управління. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 1–2. С. 58–63.
31. The Future of Jobs. Report 2020 // World Economic Forum. October 2020. P. 36. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (дата звернення: 14.10.22).

Тема 3. Практичне заняття 3

Поняття про громадськість. Сучасне суспільство та політики взаємодії

План

1. Розуміння сучасного суспільства:
 - 1.1. суспільство як система соціальних інститутів і зв'язків між ними;
 - 1.2. суспільство як система соціальних спільнот і зав'язків між ними;
 - 1.3. суспільство як система комунікацій.
2. Взаємодія органів державної влади з різними соціальними спільнотами. Соціальна довіра, соціальний капітал, соціальна справедливість у взаємодіях.
3. Технологічність взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Список основних понять:

громадськість, суспільство, соціальний інститут, соціальні комунікації, комунікативна дія, соціальні мережі, соціальна довіра, соціальний капітал, соціальна справедливість, політичні технології, політики взаємодій

Методичні вказівки до вивчення теми

Розпочинати розгляд першого питання доцільно повторити знання, одержані в межах дисципліни «Соціологія». Це питання дозволяє акцентувати на різних підходах до розуміння суспільства, виявити в ньому різні елементи, вертикальні й горизонтальні зв'язки. Важливо розуміти мережевий характер сучасного суспільства, виявляти значення інформації та комунікації в прийнятті управлінських рішень. Комунікаційний підхід до дослідження суспільства втрачає людину як особистість, суб'єкта в механізмах функціонування суспільства як системи. Тому маніпулювання інформацією та комунікаційні впливи можуть у такому суспільстві ігнорувати людину, її потреби та інтереси. Таке розуміння суспільства нівелює впливи громадськості щодо прийняття управлінських рішень, переорієнтовує увагу з результату на процес.

Друге питання передбачає розгляд суспільства з позиції його структурованості та особливостей сприйняття різних соціальних спільнот. Суспільство складається із соціальних спільнот, що відрізняються за своїми потребами, інтересами, активністю, методами взаємодії й соціальної стійкості тощо. Взаємодія органів державної влади з громадськістю є успішною, якщо вдається побудувати відносини соціальної довіри. З одного боку, соціальна довіра дозволяє реалізовувати завдання державного управління, з іншого, легітимує владу, забезпечує підтримку громадськості в досягненні стратегічно важливих цілей і вирішенні поточних завдань. Отже, соціальна довіра є основою для використання соціального капіталу та розподілення суспільних благ на принципах соціальної справедливості. Студенти повинні дати визначення та пояснити розуміння понять «соціальна довіра», «соціальний капітал», «соціальна справедливість».

Розгляд третього питання необхідно розпочати з визначення поняття «політичні технології». Студенти звертають увагу на такі особливості технологій як раціональність, повторюваність, відтворюваність, здатність до максимізації

ефектів і впливів. Застосування комунікативних технологій дозволяє посилювати владні впливи, тому підбір та обґрунтування вибору відповідної технології є визначальним фактором результативності взаємодії органів державної влади з громадськістю. Навпаки, необґрунтоване використання технології, відсутність достатніх компетентностей щодо їх застосування може не лише привести до втрати матеріальних, фінансових чи інших ресурсів, але зашкодити іміджу та підірвати довіру до органу влади чи посадової особи.

Список рекомендованої літератури

1. Бокоч Ю. М. Дослідження політичної комунікації у контексті трансформації суспільства. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2017. Вип. 21. С. 47–52.
2. Вступ до публічної політики : навч. посіб. / П. Г. Радько та ін. ; 3-тє вид., перероб. і доп. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 135–138.
3. Магновський І. Й. Громадськість як одна із ключових складових здійснення публічної влади в Україні: теоретико-правовий аспект. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2021. № 29, т. 28. С. 144–151. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16365> (дата звернення: 29.10.2022).
4. Мінаков М. Соціальна система, комунікація і масмедії: творення суспільної реальності // Луман Ніклас. Реальність мас-медіа / за ред. Іванова В. та Мінакова М. Київ : ЦВП, 2010. С. 14–22.
5. Олсон Менкур. Логіка колективної дії. Київ : Лібра, 2004. 271 с.
6. Панасюк Ю. В. Проблема соціальної справедливості в контексті аналітичної філософської традиції : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Кривий Ріг, 2015. 176 с.

7. Попович Т. П. Розуміння обов'язків у контексті теорії справедливості Джона Роулза. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 70. С. 53–58.
8. Ситніченко Л. А. Філософія свободи Дж. Роулза: методологічні засади, межі та перспективи. *Мультиверсум*. 2021. Вип. 1(173), т. 1. С. 45–56.
9. Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. С. 58–62, 70–87.
10. Федіна Н. В. Концепція соціальної справедливості в теорії держави і права. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 66–72.
11. Шуліка А. А. Особливості розуміння політичної справедливості в концепції Дж. Роулза. Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках. 2018. № 1(1–2). С. 129–135. DOI: <https://doi.org/10.15421/341814>.
12. OECD Report on Public Communication. The Global Context and the Way Forward. Dec. 2021 // OECD. URL: <https://www.oecd.org/gov/open-government/oecd-report-on-public-communication-22f8031c-en.htm> (дата звернення: 20.04.2023).
13. Putnam R. D. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York : Simon and Shuster, 2000. 345 p.
14. Rawls John. *A theory of justice* / rev. ed. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 1999. 538 p.

Тема 4. Практичне заняття 4

Держава та влада. Органи державної влади

План

1. Технології формування влади. Вибори.
2. Політичні інститути та особистості в політиці. Політичне лідерство.
3. Органи державної влади та бюрократія. Призначення. Контроль за діяльністю.

Список основних понять:

державна влада, політичний інститут, бюрократія, політичне лідерство, підготовка політичних лідерів, керівництво, політична еліта, політичний клас, політична партія, вибори, кооптація, праймеріз, кокус, ротація, рекрутування

Методичні вказівки до вивчення теми

Перше питання розкриває сутність технологій формування державної влади та ключову технологію демократичного суспільства – вибори. Студенти розглядають історичні способи формування державної влади, звертають увагу на визначення понять, аналізують досвід зарубіжних держав. Разом із питаннями теоретичного та порівняльного характеру необхідно звернути увагу на особливості, стратегії та технології політичної комунікації політичних лідерів під час виборів. Важливо звернути увагу на комунікацію Центральної виборчої комісії під час підрахунку голосів та оголошення результатів виборів, а також у міжвиборчий період.

У межах другого питання студенти розглядають структуру державної влади, її вертикальне та горизонтальне розподілення, звертають увагу на міжнародні інститути, що в сучасних

глобальних умовах забирають на себе частину функцій держави. Беручи до уваги вже відомі студентам теорії політичних еліт і бюрократії, необхідно проаналізувати характеристики різних типів політичного лідерства, що впливають на комунікацію з громадськістю. Студенти розглядають найбільш успішні кейси комунікації державних лідерів із громадськістю.

У процесі обговорення цього питання доцільно звернути увагу на комунікативні повноваження вищих органів державної влади та місцевих державних адміністрацій. Студенти також аналізують кейси, запропоновані викладачем, предметом яких є практика інформування громадськості органами державної влади та місцевого самоврядування в умовах відсутності чіткого розподілення повноважень, а також у кризових умовах воєнного стану.

Розпочати відповідь на третє питання необхідно з визначення бюрократії та виявленої М. Вебером тенденції до бюрократизації (раціоналізації) політичної сфери, дискусії про зростання чисельності управлінського прошарку в державі. Разом із цим необхідно розглянути альтернативні моделі, що виникли в умовах технологізації державного управління, зокрема, управління технократів. Студенти розглядають проблеми етики державних службовців, критерії відбору кандидатів для заміщення посад, участь бюрократичного апарату в прийнятті управлінських рішень тощо. Висвітлювати дане питання необхідно з урахуванням потреб розвитку комунікативної компетентності державних службовців. Студенти ознайомлюються з програмами підвищення кваліфікації державних службовців, зокрема можливостями доступу до навчальних курсів неформальної освіти для взаємодії державної влади з громадськістю. Окрему увагу варто звернути на потреби внутрішнього й зовнішнього контролю за діяльністю державного апарату та його посадових осіб.

Список рекомендованої літератури

1. Абетка політична: матеріали для практичного використання : навч.-метод. посіб. / А. Ю. Геращенко та ін. ; за наук. ред. О. В. Радченко ; ред.-упор. А. В. Карташов. Вид.

- 8-е, доп. і перероб. Харків : ДокНаукДержУпр, 2010. С. 27–49, 190–304.
2. Вибори народних депутатів України // Центральна виборча комісія. URL: https://cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-narodnih-deputativ-ukraini.html (дата звернення: 11.01.2023).
 3. Виборчий кодекс України : Закон України, Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4128> (дата звернення: 11.01.2023).
 4. Войнович Р. Праймеріз як інструмент оптимізації виборчих технологій в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2018. Вип. 7. С. 137–147.
 5. Вступ до публічної політики : навч. посіб. / П. Г. Радько та ін. ; 3-тє вид., перероб. і доп. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 93–121.
 6. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. С. 11–36.
 7. Державне та регіональне управління : підручник / Є. Г. Карташов та ін. ; за заг. ред. Є. Г. Карташова. Київ, 2019. С. 63–70.
 8. Дніпров О. О. Парадигма виконавчої влади в Україні: адміністративно-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. Львів, 2019. 498 с.
 9. Кравчук В., Кравчук В. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3 (7). С. 11–16.
 10. Максимова В. Ф. Організація державного фінансового контролю : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2012. 276 с.
 11. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування : електрон. навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2018. С. 181–207.
 12. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь. Київ : Москаленко, 2017. 796 с.

13. Паєнтко Т., Федосов В. Теорії і концепції розвитку бюрократії: ретроспективний аналіз. *Ринок цінних паперів України*. 2016. № 9–10. С. 17–31.
14. Політологія : навч.-метод. посіб. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів : Арал, 2018. С. 167–173.
15. Посібник для керівників державної служби / Ю. Лихач та ін. Київ : ВІСТКА, 2020. С. 67–73.
16. Правова база діяльності Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/pravbase> (дата звернення: 11.01.2023).
17. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011. № 4061-VI // База даних «Законодавство України» / *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text> (дата звернення: 11.01.2023).
18. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII / База даних «Законодавство України» / *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 11.01.2023).
19. Про Кабінет Міністрів України: Закону України від 27.02.2014 № 794-VII / База даних «Законодавство України» / *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 11.01.2023).
20. Публічна служба : навч. посіб. / В. П. Якобчук та ін. Київ : Ліра К, 2021. 394 с.
21. Публічне адміністрування : конспект лекцій / укл. А. С. Зеніна–Біліченко. Кам'янське: ДДТУ, 2017. С. 82–86.
22. Публічне адміністрування : опорний конспект лекцій / укл. Л. М. Сакун. Кременчук, 2018. С. 62–64
23. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення частини восьмої статті 83 Конституції України у системному зв'язку з положеннями частин шостої, сьомої статті 83, пункту 9 частини першої статті 106, частин третьої, четвертої статті 114 Конституції України від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009. *Конституційний*

- Суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/531-poryadok-formuvannya-ta-sklad-km-ukrayiny> (дата звернення: 08.04.2023).
24. Бакуменко В. Д., Усаченко Л. М., Червякова О. В. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. Київ : Інтерсервіс, 2013. С. 78–95.
 25. Домбровська С. М., Грабар Н. С., Порока С. Г. Трансформація інституту бюрократизму в контексті становлення системи публічного управління в Україні. Харків, 2020. 227 с.
 26. Яковлєва Н. І. Динаміка змін системи виборів народних депутатів України. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія «Політологія. Соціологія. Право»*. 2027. Вип. 1–2 (33–34). С. 74–79. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/141460> (дата звернення: 11.01.2023).
 27. Коротков Д. С. Політична еліт України: становлення та розвиток у політичному процесі. Харків : ХНЕУ, 2012. С. 7–62, 105–126, 152–154.
 28. Георгізова І. Л. Виборча система США: переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Ужгород, 2013. Вип. 21. Ч. 2, т. 1. С. 118–121.
 29. Науменко О. М. Механізми інкорпорації політичних еліт в електоральному циклі 2019 року в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2019. Вип. 2 (98). С. 183–186.
 30. Науменко О. М. Вплив виборчого процесу на механізми інкорпорації політико-управлінської еліти України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Київ, 2020. Вип. 29. С. 129–137.
 31. *Introducing public administration* / J. M. Shafritz, E.W. Russell, Ch. P. Borick, A. C. Hyde. 9th ed. New York : Routledge, 2016. P. 394–406.

АНАЛІТИЧНІ ВПРАВИ

Тема 1

Політична наука та державне управління. Виявлення предметного поля

Аналітична вправа 1.1. У Всесвітній день вчителя, що відзначають 5 жовтня, ЮНЕСКО разом з іншими впливовими міжнародними організаціями звернула увагу на критичну роль учителів у трансформації потенціалу учнів.

Беручи за основу ДОДАТОК Б, проведіть операцію логічної імплікації для виявлення значення взаємодії органів державної влади в системі освіти України в напрямі інформування громадськості в сучасних умовах російсько-української війни та вимушеної міграції. Сформуйте міркування типу «якщо ..., то...».

Наприклад, «Якщо органи державної влади у сфері освіти України налагодять ефективне інформування громадськості про організацію навчального процесу, то...».

Тема 2

Основні теорії сучасності для розуміння взаємодії органів державної влади з громадськістю

Аналітична вправа 2.1. Складіть таблицю аргументів для обґрунтування висновку про значення професійної етики державного службовця під час взаємодії органів державної влади з громадськістю. Шаблон таблиці дивіться в ДОДАТКУ Г.

Тема 3

Поняття про громадськість. Сучасне суспільство та політики взаємодії

Аналітична вправа 3.1

Згідно з поглядами німецького соціолога Нікласа Лумана, саме комунікація, а не людина конститує суспільство. Виявіть логіку міркувань ученого, застосувавши поняття «інформація», «повідомлення», «розуміння», «код».

Тема 4

Держава та влада. Органи державної влади

Аналітична вправа 4.1

Вибори є способом оновлення політичних еліт. Формування кількісного та якісного складу окремих органів державної влади здійснюють політичні партії, що прийшли до влади під час виборів. Проаналізуйте формування Кабінету Міністрів України після останніх виборів до Верховної Ради України. Заповніть таблицю 4.1 в ДОДАТКУ Д та презентуйте результати аналізу. Кожна відповідь повинна бути достатньо поясненою та обґрунтованою.

Аналітична вправа 4.2

Поясніть поняття «праймеріз». У яких державах використовують праймеріз у передвиборчих кампаніях? Поясніть суть і значення цієї політичної технології. Наскільки дієвою є ця технологія для кооптації влади; для впливу на громадськість?

ПИТАННЯ ДЛЯ ДИСКУСІЇ

Тема 1

Політична наука та державне управління. Виявлення предметного поля

Питання для дискусії

Подискутуйте над словами Дж. Кеннеді, наведені під зображенням у ДОДАТКУ В. Чому вони важливі для аналітика?

Наскільки Ви згодні / незгодні з думкою Платона: «Кожен може мати свою думку. Проте, чи є в нього знання, щоб її мати»?

Тема 2

Основні теорії сучасності для розуміння взаємодії органів державної влади з громадськістю

Питання для дискусії

Подискутуйте над проблемою кадрового забезпечення органів державної влади в аспекті володіння навичками ефективної взаємодії з громадськістю. Чи знімає сервісна держава проблему підвищення кадрового потенціалу органів державної влади?

Тема 3

Поняття про громадськість. Сучасне суспільство та політики взаємодії

Питання для дискусії

Подискутуйте над проблемою довіри між державною владою та громадськістю. Які наслідки відсутності довіри в суспільстві до органів державної влади? Як саме відсутність довіри до державної влади може виявитися на місцях? Які наслідки вона може спричинити?

Тема 4

Держава та влада. Органи державної влади

Питання для дискусії

У політичній науці сформувалися та конкурують теорія еліт і теорія політичного класу. Яке поняття («політична еліта» чи «політичний клас») доцільніше застосовувати в Україні до осіб, які знаходяться при владі? Обґрунтуйте та поясніть свою думку.

ВРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Зразки завдань з одним варіантом відповіді

1. Можливість обирати форму культурного самовираження під час комунікації з органами державної влади – це характерна риса принципу:
 - 1.1 домінування релігійних переконань над світськими;
 - 1.2 транспарентності;
 - 1.3 культурної різноманітності;
 - 1.4 соціальної згуртованості.
2. Зазначте перелік, у якому записані форми ухвалення рішень органами державної влади для донесення нормативно-правової інформації до громадськості:
 - 2.1 сценарій, сценарний план, план роботи відділу чи установи;
 - 2.2 відкритий лист, звернення, референдум;
 - 2.3 розпорядження, наказ, постанова, закон;
 - 2.4 мітинг, мирна хода, громадський форум.

Зразки завдань із кількома варіантами відповіді

3. Принцип відкритості під час взаємодії органів державної влади з громадськістю в системі доброго (належного) врядування в країнах ЄС передбачає:
 - 3.1 обмін інформацією про громадян держав-членів ЄС;

- 3.2 відсутність інституційних перепон для доступу громадян до інформації;
 - 3.3 обмін інформацією між державами ЄС про рішення, які він ухвалює;
 - 3.4 використання органами державної влади мови, доступної та зрозумілої громадянам.
4. Відкритість влади поєднує такі елементи:
- 1.1 прозорість;
 - 1.2 відсутність заборон;
 - 1.3 доступність;
 - 1.4 чутливість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 211 с.
2. Бокоч Ю. М. Дослідження політичної комунікації у контексті трансформації суспільства. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2017. Вип. 21. С. 47–52.
3. Василевська Т. Елітарність бюрократії у контексті професійної етики. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України* : зб. наук. праць. Київ, 2018. Вип. 32. С. 379–390. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/vasylevska_elitarnist.pdf.
4. Вибори народних депутатів України. *Центральна виборча комісія*. URL: https://cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-narodnih-deputativ-ukraini.html.
5. Виборчий кодекс України : Закон України, Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX // База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4128>.
6. Войнович Р. Праймеріз як інструмент оптимізації виборчих технологій в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і*

- етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2018. Вип. 7. С. 137–147.
7. Вступ до публічної політики : навч. посіб. / П. Г. Радько та ін. ; 3-тє вид., перероб. і доп. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 188 с.
 8. Георгізова І. Л. Виборча система США: переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Ужгород, 2013. Вип. 21. Ч. 2, т. 1. С. 118–121.
 9. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. С. 11–36.
 10. Гнатюк Я. С. Комунікативний потенціал культурної прєдикції. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. С. 38–56. URL: <https://philarchive.org/archive/HNA-10>.
 11. Данилюк І. В. Вертикальна та горизонтальна субсидіарність. *Грані*. 2016. № 3 (131). С. 96–101.
 12. Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2017. С. 15–26. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/2021/Denisjuk_2017_102.pdf.
 13. Державне та регіональне управління підручник / Є. Г. Карташов та ін. ; за заг. ред. Є. Г. Карташова. Київ, 2019. С. 63–70.
 14. Державне управління : підручник : у 2 т. / редкол. Ю. В. Ковбасюк та ін. Київ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. С. 27–29. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNE-UPRAVLINNYA-2012.pdf>.
 15. Дніпров О. О. Парадигма виконавчої влади в Україні: адміністративно-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. Львів, 2019. 498 с.
 16. Дудченко В. В. Принципи взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та ювенальної превенції у сфері запобігання правопорушенням серед неповнолітніх. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3 (28), т. 2. С. 47–50. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%>

BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0
/Downloads/document-8.pdf.

17. Єсімов С. С., Бондаренко В. А. Транспарентність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 42–49. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1624/1/09%D1%94%D1%81%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%B2.pdf>.
18. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. 226 с.
19. Збірник звітів за результатами оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямком «взаємодія з громадськістю»: збірка / упоряд. Л. Паливода. Київ : Творчий центр ТЦК, 2018. 72 с.
20. Інструменти забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів державної влади / М. Канавець та ін. ; за заг. ред. В. Купрія. Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2019. 178 с.
21. Кагановська Т. Є. Вплив бюрократії на організацію управлінської діяльності: історико-правовий аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2019. Вип. 28. С. 11–18.
22. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. Київ; Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 520 с. URL: http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/grom_suspilstvo.pdf.
23. Кармазіна М. Політична наука: предмет, структура, методологія. Політичний менеджмент. 2010. № 1. С. 19–33. URL: <https://ipriend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/08/karmazinapolitychna.pdf>.
24. Козаков В. М. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії : монографія / В. М. Козаков та ін. Київ : Персонал, 2017. С. 94–119.

25. Колодій А. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу). 2021. № 21. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm>.
26. Колодій А. Політика і наука про неї // Думки з приводу. Авторський сайт Антоніни Колодій. URL: <https://political-studies.com/?p=1561/>.
27. Драгомирецька Н. М., Кандагура К. С., Букач А. В. Комунікативна діяльність у державному управлінні : навч. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 7–17, 35–37. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/new_26_02_18-2.pdf.
28. Коротков Д. С. Політична еліт України: становлення та розвиток у політичному процесі. Харків : ХНЕУ, 2012. С. 7–62, 105–126, 152–154.
29. Кравчук В., Кравчук В. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3 (7). С. 11–16.
30. Краснопольська Т. М. Взаємодія громадянського суспільства та правової держави : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2015. С. 17–21.
31. Крашеніннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції : навч. посіб. Дніпро : Адверта, 2017. 107 с. С. 9–10. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/464/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7_%D0%9A%D0%9A%D0%9F%D0%9D%D0%9F_9%2C11.pdf.
32. Кудряченко А. І. Основи політології : навчальний курс: методична розробка. С. 4–5. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/nauko-vij-zbirnik/navchalnyi-kurs-osnovy-politolo-hii-avtor-rozrobnyk-din-aikudriachenko.html>.
33. Лізаковська С. В. Розвиток механізмів взаємодії органів публічного управління з інститутами громадянського суспільства : дис. ... д-ра наук із держ. Управління : 20.00.02; 25. Миколаїв, 2021. 384 с.

34. Магновський І. Й. Громадськість як одна із ключових складових здійснення публічної влади в Україні: теоретико-правовий аспект. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2021. № 29, т. 28. С. 144–151. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16365>.
35. Максимова В. Ф. Організація державного фінансового контролю : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2012. 276 с.
36. Малімон В. І. Комунікативні технології в публічному управлінні : навчально-методичні матеріали. Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2018. С. 42–47.
37. Методологія оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямом «взаємодія з громадськістю» / Н. Балдич, М. Кондратенко, В. Купрій, Л. Паливода ; за ред. В. Купрія. 60 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/MethologyUkr_Fin_upd.pdf.
38. Миколаєць А. П. Формування концепції громадянського суспільства в умовах демократизації. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 2. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1184>.
39. Мінаков М. Соціальна система, комунікація і масмедіи: творення суспільної реальності // Луман Ніклас. Реальність мас-медіа / за ред. Іванова В. та Мінакова М. Київ : ЦВП, 2010. С. 14–22.
40. Муц Луай. Розділ 13. Бюрократія в системі публічного адміністрування. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/mono/drupadmin_180.pdf.
41. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування: електрон. навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2018. С. 181–207.
42. Нанн М. Реформа комунікацій органів влади як стратегічна потреба українського суспільства // Запровадження комунікації органів державної влади : зб. мат-лів наук.-практ. конф. / упоряд. А. В. Баровська. Київ : Фенікс, 2016. С. 57–59. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/53446827.pdf>.

43. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь. Київ : Москаленко, 2017. 796 с.
44. Науменко О. М. Вплив виборчого процесу на механізми інкорпорації політико-управлінської еліти України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Київ, 2020. Вип. 29. С. 129–137.
45. Науменко О. М. Механізми інкорпорації політичних еліт в електоральному циклі 2019 року в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2019. Вип. 2 (98). С. 183 – 186.
46. Нічого для нас без нас : посіб. з інклюзивного прийняття рішень для державних органів / упор.: Азін В. О. та ін. Київ : Ленвіт, 2015. 92 с.
47. Норми та стандарти поведінки державних службовців : метод. матеріали. Харків, 2020. С. 10–11. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1062/106133/Attaches/normi_ta_standarti_povedinki_derzhavnih_sluzhbovtsiv..pdf.
48. Олсон Менкур. Логіка колективної дії. Київ : Лібра, 2004. 271 с.
49. Опанасюк В. В. Трансформація функцій держави під впливом політики відкритих даних: на прикладі України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін : зб. наук. праць*. Київ, 2020. Вип. 27. С. 40–48. URL: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnspd/article/view/852>.
50. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / Ю. П. Битяк та ін. ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. вид. 2-ге, допов. та перероб. Харків : Право, 2021. 238 с.
51. Паєнтко Т., Федосов В. Теорії і концепції розвитку бюрократії: ретроспективний аналіз. *Ринок цінних паперів України*. 2016. № 9–10. С. 17–31.

52. Панасюк Ю. В. Проблема соціальної справедливості в контексті аналітичної філософської традиції : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Кривий Ріг, 2015. 176 с.
53. Панченко Т. В. Принцип субсидіарності в сучасному демократичному розвитку. Харків : Майдан, 2011. С. 61–63.
54. Перепелиця Н. О. Бюрократія в системі сучасної демократії в концепції Ф. Фукуями : дис. ... д-ра філософії : 052. Київ, 2020. 210 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Perepelytsia_Nataliia/Biurokratiia_v_systemi_suchasnoi_demokratii_v_kontseptsii_F_Fukuiaiyu.pdf?
55. Політична наука : німч.-метод. посіб. / за ред. М. М. Вегеша. Ужгород : Говерла, 2009. С. 3–4. URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0.pdf>.
56. Політична освіта публічних службовців в Україні / Ю. Лихач та ін ; за заг. ред. Н. Алюшиної. Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2020. 199 с. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/17.11.2020/knuga-politychna-osvita-publichnyh-sluzhbovciv-v-ukraini.pdf>.
57. Політологія : мультимедійний навч. підручник / Кравець В. М. та ін. Тема 7. Політична діяльність як рушійна сила політичного процесу. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2018. URL: [https://arm.naiiau.kiev.ua/books/politolog\(2018-11-14\)/lec/lec7.html](https://arm.naiiau.kiev.ua/books/politolog(2018-11-14)/lec/lec7.html).
58. Політологія : навч.-метод. посіб. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : Арал, 2018. С. 211–212, 2018–222, 225–226, URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_29_10_2018.pdf.
59. Попович Т. П. Розуміння обов'язків у контексті теорії справедливості Джона Роулза. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 70. С. 53–58.

60. Порайко А. М. Демократичні засади протидії бюрократизму в системі державного управління України : дис. ... канд. наук з держ. Управління : 25.00.01. Київ, 2017. С. 129–146. URL: <https://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31501.pdf>.
61. Посібник для керівників державної служби / Ю. Лихач та ін. Київ : ВІСТКА, 2020. С. 67–73.
62. Правова база діяльності Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/pravbase>.
63. Принципи належного врядування // Тести на державну службу. Онлайн-тестування – відповіді. URL: <https://testderz.com/zno-pravo/admin-law-lecture/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/>.
64. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI // База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>.
65. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
66. Про Кабінет Міністрів України : Закону України від 27.02.2014 № 794-VII // База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
67. Публічна етика. Прозорість та відкритий уряд / Рада Європи. Київ : К.І.С., 2019. 80 с. URL: <https://rm.coe.int/booklet-a6-transparency-coll-public-ethic-ukr/168094eb8b>.
68. Публічна служба : навч. посіб. / В. П. Яacobчук та ін. Київ : Ліра К, 2021. 394 с.
69. Публічне адміністрування : конспект лекцій / укл. А. С. Зеніна – Біліченко. Кам'янське : ДДТУ, 2017. С. 82–86.
70. Публічне адміністрування : опорний конспект лекцій / укл. Л. М. Сакун. Кременчук, 2018. С. 62–64.

71. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / А. О. Дегтяр, О. А. Дегтяр, Х. І. Калашнікова, М. К. Гнатенко. Харків : НАУ «ХАІ», 2021. 128 с.
72. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України* : зб. наук. праць. Київ, 2018. Вип. 3–4 (83–84). С. 143–152. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf.
73. Рачинська О. А. Комунікативне партнерство як механізм оптимізації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 2 (45). С. 135–145.
74. Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 26 жовт. 2018 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. С. 312–316, 399–400. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirmuk.pdf>.
75. Світовий Економічний Форум назвав топ-10 навичок 2025 року // Освіторія. 22 жовт. 2020. URL: <https://osvitoria.media/news/svitovij-ekonomichnyj-forum-nazvav-top-10-navychok-majbutnogo/>.
76. Ситніченко Л. А. Філософія свободи Дж. Ролза: методологічні засади, межі та перспективи. *Мультиверсум*. 2021. Вип. 1(173), т. 1. С. 45–56.
77. Соціологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. С. 58–62, 70–87.
78. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні / Т. Л. Нагорняк та ін. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 228 с.
79. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, Л. М. Усаченко, О. В. Червякова ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. Київ : Інтерсервіс, 2013. С. 78–95.
80. Паєнтко Т., Федосов В. Теорії і концепції розвитку бюрократії: ретроспективний аналіз. *Ринок цінних паперів*

- України. 2016. № 9–10. С. 17–31. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/1032.pdf>.
81. Терещук Г. Транспарентність як явище та вимога публічно-владної діяльності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 2 (18). С. 83–88. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35229/1/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA%20%D0%93..pdf>.
82. Ткаля О., Шелудько. Загальні принципи організації та діяльності державного апарату. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 274–279. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/48.pdf>.
83. Томахів В. Політологія : навч. посіб. вид. 3-є, доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 35–40, 76–83. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33282/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.PDF>.
84. Домбровська С. М., Грабар Н. С., Порока С. Г. Трансформація інституту бюрократизму у контексті становлення системи публічного управління в Україні. Харків, 2020. 227 с.
85. Ундір В. О. Принципи взаємодії органів державної влади і громадських структур як основа гармонізації суспільства. *Ефективність державного управління : зб. наук. праць : у 2-х ч.* Львів, 2020. Вип. 3 (64). Ч. 1. С. 66–78. URL: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/75/72>.
86. Федіна Н. В. Концепція соціальної справедливості в теорії держави і права. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 66–72.
87. Хабермас Юрген. Комунікативна дія і дискурс // *Першоджерела комунікативної філософії*. Київ : Либідь, 1996. С.84–91. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Habermas.html>.
88. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Білий Тигр, 2018. 370 с.
89. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика. Вінниця : Барановська, 2017. С. 8–20.

URL: http://idpnan.org.ua/files/chaltseva-o.m.-publichna-politika-teoretichniy-vimir-i-suchasna-praktika_-_d_.pdf.

90. Шайгородский Ю. Взаємодія політичних інститутів та інститутів громадянського суспільства в Україні // Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії та практики / авт. кол.: М. І. Михальченко та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. С. 92–96.
91. Шаульська Г. М. Концепція громадянського суспільства і публічне управління. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 1–2. С. 58–63.
92. Шуліка А. А. Особливості розуміння політичної справедливості в концепції Дж. Роулза. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. 2018. № 1(1–2). С. 129–135. DOI: <https://doi.org/10.15421/341814>.
93. Яковлєва Н. І. Динаміка змін системи виборів народних депутатів України. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія «Політологія. Соціологія. Право»*. 2027. Вип. 1–2 (33–34). С. 74–79. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/141460>.
94. *Introducing public administration* / J. M. Shafritz, E.W. Russell, Ch. P. Borick, A. C. Hyde. 9th ed. New York : Routledge, 2016. P. 394–406.
95. *OECD Report on Public Communication. The Global Context and the Way Forward*. Dec. 2021 // OECD. URL: <https://www.oecd.org/gov/open-government/oecd-report-on-public-communication-22f8031c-en.htm>.
96. Putnam R. D. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon and Shuster, 2000. 345 p.
97. Rawls John. *A theory of justice* / rev. ed. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 1999. 538 p.
98. *The Handbook of Public Sector Communication* / eds.: V. Luoma-aho, M.-J. Canel. Hoboken: Wiley, Blackwell, 2020. 480 c.

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

Корисні Internet-ресурси

1. Взаємодія органів державної влади з громадськістю / Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IAP101+2019_T3/about.
2. Гендерний ресурсний центр. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua>.
3. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/news/pidbirka-onlain-platform-dlia-samoosvity>.
4. Центр дослідження регіональної безпеки. URL: <https://rcrs.sumdu.edu.ua>.
5. Центр соціальних досліджень. URL: <https://csgard.sumdu.edu.ua>.
6. CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/>

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

Завдання до вправи 1.1

Рисунок 1 – Всесвітній день учителя. Банер UNESCO

«Сьогодні, у Всесвітній день учителів, ми відзначаємо їх критичну роль у трансформації потенціалу учнів, гарантуючи, що вони мають інструменти, необхідні, щоб узяти відповідальність за себе, за інших і за планету. Ми закликаємо країни забезпечити довіру вчителів та визнання їх як виробників знань, рефлексивних практиків та політичних партнерів».

Спільне повідомлення від пані Одрі Азулай, генерального директора ЮНЕСКО, пана Гілберта Ф. Гоунгбо, генерального директора Міжнародної організації праці, пані Кетрін Рассел, виконавчого директора ЮНІСЕФ, пана Девіда Едвардса, генерального секретаря, Міжнародного дня освіти для світових учителів, 5 жовтня 2022 року

*Джерело: World Teachers' Day, October 5, 2022 // UNESCO.
URL: <https://www.unesco.org/en/days/teachers> (date of asses: 07.10.2022).*

ДОДАТОК В
(обов'язковий)

Завдання для дискусії

Рисунок В.2 – Президент США Джон Фіцджеральд Кеннеді

«Занадто часто ми насолоджуємося комфортом думки без дискомфорту міркування».

*Дж. Ф. Кеннеді,
американський політичний діяч, 35-й Президент США, з
20.01.1961 по 22.11.1963.*

ДОДАТОК Г
(обов'язковий)

Інструментарій для вправи 2.1

Таблиця Г.1 – Аргументи для встановлення значення етики державного службовця у взаємодії ОДВ із громадськістю

№ пор.	Аргументи		Примітки ¹⁾
	за	проти	
1	2	3	4
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
Загальний висновок:			

¹⁾ Записуйте джерела аргументації, приклади, власні міркування тощо.

ДОДАТОК Д
(обов'язковий)

Інструментарій для вправи 4.1

Таблиця Д.1 – Формування Кабінету Міністрів України після виборів до Верховної Ради України

№ пор.	Напрямок аналізу	Результати аналізу	Прим.
1	2	3	4
1.	Дата та особливості останніх виборів до ВРУ		
2.	Оновлення складу ВРУ:		
2.1.	Як саме змінився склад ВРУ (за політичними партіями)?		
2.2.	Які фракційні зміни відбулися після виборів і в процесі формування парламентської коаліції?		
2.3.	Наскільки оновилися ВРУ після виборів (у %)? Як змінилося відображення інтересів соціальних спільнот у законодавчому органі влади в Україні порівняно з попередніми виборами?		
3.	Період формування КМУ. Процедура призначення. Із якими труднощами зіткнулася законодавча влада під час формування КМУ (якщо такі існували)?		

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4
4.	<p>Чи існують квоти на розподілення членів КМУ між депутатськими фракціями ВРУ? Чи призначення членів КМУ є винятково сферою повноважень парламентської коаліції? Дієвість механізму розподілення</p>		
5.	<p>Які вимоги встановлено Законодавством України щодо осіб, які можуть бути призначені на посади у КМУ?</p>		

Електронне навчальне видання

5622 Методичні вказівки

до практичних занять

із дисципліни **«Взаємодія органів державної влади
з громадськістю: базові знання, аналітичні вправи,**

завдання для дискусій»

для студентів спеціальності *052 «Політологія:
політичні технології та аналітика»*

денної форми навчання

Відповідальний за випуск Н. Н. Світайло

Редактор О. Ф. Дубровіна

Комп'ютерний набір та верстання В. В. Опанасюк

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 3,13. Обл.-вид. арк. 2,66.

Видавець і виготовлювач

Сумський державний університет

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.